

REDACTIA

Arad, Deak Ferenc-utasa nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
 • un an 20 cor.
 • 1/2 an 10 „
 • 1/4 an 5 „
 • o luna 2 „
 • de Duminecă pe an
 4 corozane.

Pentru România și străinătate
 pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utasa nr. 20

INSERTIUNILE:

de un sîr garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b.
 de fiecare publicațiune

Atît abonamentele, cât și
 insertiunile sînt a se plăti
 înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisorile neîncasate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Anul VII.

Număr de Duminecă

Nr. 33

Un rege model.

Orice e mai ușor decât să ajungă mare un rege. Să aceasta nu pentru că, peste tot, sunt regi pușini pe lume, ci pentru că de ce. Până ce un general, de pildă, a putut să învețe multe în școală, de la profesori ori pe câmpul de război, de la camarazii săi; până ce un judecător are gramezi de cărți care îi arată ce și cum să facă în anume cazuri; până ce doctorul, inginerul și alții învață multe, dacă nu chiar tot în școală, — până atunci un rege e nevoit să învețe singur și din propria-i judecată să purcedă la rezolvarea afacerilor ce zilnic se aduc aminte.

Orice alt muritor în afacerile sale se poate adresa la bărbaiți cu diplomă: dacă am un proces, mă duc la avocat, dacă vreau să-mi fac o casă frumoasă, alerg la arhitect; un rege însă este ființa care să-și aleagă sfelnicii din tot felul de oameni și adesea dintr'aceia, pe cari numai împrejurările ori vre-o întâmplare i-a scos la iveală. Să lucreze deci cu oamenii pe cari adesea-i vede numai când îi numește consilieri.

Și de câte ori nu se întâmplă că trebuie să lucreze cu bărbaiți politici pe cari abea-i poate suferi și să facă bine, să ducă la îndeplinire lucruri mari cu ajutorul unor bărbaiți slabi și plini de patimă măruntă!

Cu alte cuvinte: un rege trebuie să învețe mai ales din propria-i pățanie, pentru că lucrurile din altă țară ori chiar cele petrecute în aceeași țară, dar mult înainte, nu se mai potrivesc cu ceea ce în fața deslegării cărora se află el, regele de azi. . .

Și după cum un rege bun poate să înalțe o țară, să-o facă din mică — mare, din țeară ca vai de ea, țeară cinstită în lume, tot așa și un rege slab și rău poate neferici un popor.

Ferice deci de țările cari au regi înțelepți. Și mai ferice acelea, cari în aceeași vreme au și bărbaiți de stat cu adevărat mari.

România este dintre țările căror Cerul li-a hărăzit acest noroc.

Sub domnia regelui Carol I frații noștri au ajuns un popor vestit în lume. Regele Carol I stă adică în statul monarhilor puternici. Este oaspe des și cu dor așteptat la curți vechi împărătești, cum e bunăoară cea dela Viena, Berlin și Petersburg și El însuși găzduit-a pe bătrânul nostru monarch, ear acum se vorbește că Țarul Rusiei se va duce și el în România; între altele să boteze și pe născutul principe Nicolae, care dimpreună cu fratele său Carol și celelalte două surori, ingeri de copii, sunt bucuria bătrâneșelor acestui mare rege.

Cărți mari și multe s'ar putea scrie despre faptele însemnate petrecute sub domnia regelui Carol I. Viteaz în război, înțelept în vreme de pace, acest rege a știut să cumpănească așa lucrurile, încât nu numai a făcut regat dintr'un principat slab, dar dintr'un popor aproape disprețuit a făcut un popor respectat și prețuit. . .

Mai mult au să-i mulțumească frații noștri regelui Carol pentru străduința

ce și-a dat a îndrepta moravurile. . .

L'am văzut pe regele Carol I în fruntea oștirii sale glorioase. . . Pădure de steaguri, ciuruite de glonțe, pe câmpul dela Plevna, îl urmau, trecând — la 1896 toamna — pe dinaintea împăratului — Rege Francisc Iosif ș'atator generali străini de prin toate țările Europei. Vezduhul se cutremurase de aclamarea voinicilor oșteni români și pământul părea că se indole sub greutatea tunurilor cu ajutorul cărora duratu-s'a peste Dunăre pod ca România să treacă nu numai spre a învinge pe Turci, dar să mântue o mare împărăție, cum este cea rusească. . . Și sta mândru în șea regele Carol și toți ochii asupra Lui erau pironiți. . .

Nici chiar atunci n'am fost însă mai emoționat de cum rămas-am mai zilele trecute, când am văzut pe regele Carol I, plecând dela Castelul Peleş din Sinaia, la biserică, de mână cu nepoțelul Său Carol. Plecase pe jos, ca ori ce muritor de rind, vroind și prin aceasta să arate umilință către cel de sus, care toate le cărmuește și popoarelor întocmai la vreme mântuire trimite. . . In biserică — pompoasă, în cât îi înalță sufletul — și în curtea mănăstirei unde este biserică, era plin de lume, mai ales boțerime, care fără îndoială, era să stea încă în culcușul cald și moale, căci era mai de dimineață de cum e obiceiul boțerilor să se scoale, dacă nu știa că Regele și prinții vin la biserică. . . Așa însă au ținut să vină și ei, să-i dea cinstea cuvenită când sosește mai marele țării. . .

S'a sosit regele Carol la poarta mănăstirii, de mână cu nepoțelul Său Carol, un băiat isteț, lucru mare, și cu nepoțica Sa Elisabela, frumoasă ca din povești. Ca printre două ziduri de oameni, toți cu capetele descoperite, a trecut până la trepte. În use făcându-și-a semnul crucii, căci peste prag sfânt trecea, și pe tron s'a așezat numai după ce și El și nepoții Săi au serutat sfânta icoană. Și cucernic a ascultat sfânta liturghie, până în capăt, închinându-se când preotul ieșea cu darul și plecând genușii și fruntea înaintea cădehnitei. . .

Și toți boțerii mari și generalii în fireturi și haine strălucite, precum și doamnele și domnișoarele, ca El făceau. Mulți și multe poate că nu prea bucuros, ci mai vesel s'ar fi plimbat pe cărările adumbrate ale acestei minuni numite Sinaia. Vor fi venit pentru-că așa e obiceiul: când e regele la biserică, să fie și domnii mari! Vorba e că obiceiul cu vremea ajunge lege. . .

Eată o strălucită pildă ce regele Carol I dă intru îndreptarea moravurilor neamului românesc.

Și așa e intru toate. El se scoală mai de dimineață și cu multă înțelepciune își împarte vremea pentru muncă, lăsând poate prea puțin pentru petrecere. Nu se întâmplă în țeară un lucru, pe care să nu-l știe ș'adesea îl află înainte d'al cunoaște ministri, pentru-că e cel din urmă care-și pleacă spre odihnă capul.

Moșiile Lui sunt cele mai bine lucrute. Când ele erau ale statului, adu-

ceau un venit de câte-va sute de mii. Acum produc milioane, pentru-că regele Carol, din pădurile unde se adăposteau numai s'elbaticuniile, făcut-a adevărate emporii industriale: lemnărie, ferărie, cariere de piatră, brânzărie, creșterea vitelor, totul se găsește pe aceste douăsprezece moși, așa că încetul cu încetul au învățat și boțerii cum să-și îngrijască moșiile și în loc să stea prin străinătate unde-și tocău veniturile ș'adesea averea întreagă, care ajungea apoi în mâna arendașilor străini, greci, bulgari și serbi, azi slăui în țeară și de câți-va ani avem bucuria să vedem în București prăvălii mari și frumoase în cari se vind produse de pe moșia ori dela fabrica vre-unui boer mare. . . poate chiar acela, care a protestat încontra lui Brălianu pentru-că prin stăruința lui Țeara a dat Coroanei domeniile zise regale. . . Și fac brânză și unt acum boțerii mari cari ani de zile găsiseră vină că pe moșiile regale se face — brânză. Sume mari de bani rămân însă astfel în țeară, ear nu se mai aruncă în străinătate; și câte moși are regele Carol, tot alătea biserică și școli a ridicat și trăiesc bine țeranii de p'acole, în cât binecuvântă pe purtătorii lor de grijă. . . Boțerimea urma-și-va, pe încetul, în toate aceste, așa că nu e chestie de cât de vreme, până ce sub înfruntarea regelui ei, România și pe teren economic să-și schimbe cu desăvîrșire fața.

In bine, se înțelege. Și cu atât mai sigur, cu cât Cerul va lungi mai mult firul vieții acestui rege de model.

Russu Ștrianu.

Țarul în București. „Le Temps” sosit erî în Capitală confirmă știrea că M. Sa Imperatul Rusiei va fi nasul A. S. R. Prințului Nicolae. Ziarul francez adaugă că Țarul va vizita întâi Roma și Viena și apoi va veni în București unde va avea loc botezul.

La începutul anului școlar.

În înaintare, în progres se cuprinde ca moment împlinitor al acestui concept îmbunătățirea sorții omenești, apropierea de vremelnica fericire și pregătirea celei vecnice.

Cu toate astea însă, nu odată nu odată și nu dela unul dela doi, ci dela mulți oameni auzim vorbe ca acestea: Mai bine era în bătrâni și din ce în ce ne merge mai rău!

Se poate să fie și aceasta adevărată, și — durere — în prea multe cazuri este adevărată. Întrebarea este însă, pentru-ce și cum poate să fie acesta un adevăr. — Și în legătură cu aceasta: pentru-ce mai este trebuință. . . de carte, de — „progres“?

Dacă fapte dovedesc, că în loc să mergem spre mai bine, foarte adeseori mergem înspre mai rău, poate rămânea un adevăr, care să se susțină, că progresul, învățătura, contribuiesc la binestarea, la fericirea omenească?

Ori-cât s'ar părea un paradox, o nepotrivire între teorie și practică, în tesa pusă mai sus, o clară și serioasă judecată ne va lumina, că progresul și fericirea nu se realizează decât prin cultură, prin învățătura.

Să începem argumentarea dela contrar.

Pentru-ce, deși, fără îndoială, poporul nostru a făcut progres și se găsește mult înainte generația de azi față cu generația trecută, pentru-ce, zicem, ni-se spune, că mai bine era „în bătrâni“ de cât astăzi?

Răspunsul e foarte simplu: Pentru-că cei-ce înaintea noastră au trăit, au găsit lumea într'un stadiu mai primitiv al dezvoltării sale și al progresului. Progresul aduce cu sine multe trebuințe noi, dar totodată ne dă și arme mai puternice, pentru lupta vieții, arme cu cari ne vom putea elupta și viitorul. . .

Ca să poți merge cu lumea înainte, căci lumea își face cursul său fără să aștepte și fără să întârzieze, trebuie să te pregătești, să te instruiesti conform cerințelor timpului; numai așa vei fi în stare să ții pas cu lumea. Dacă nu o faci aceasta, rămâi în urmă, rămâi cu oțările după vremuri ca cele trecute, și socotești de vrednicie a vremilor apuse slabiciunile tale, de cari nu te-ai desbăerat; rămâi cu neputința ta, care în vremuri mai puțin înaintate se armoniza mai ușor cu puținătatea progresului general, decât cum se poate adapta avântului timpului, ce merge înainte spre progres și înaintare.

Aceasta fiind psihologia dezvoltării vieții sociale și rostul individualității în această dezvoltare, — dela sine se impune întrebarea: Ce e de făcut, pentru a pregăti poporul zilei mai bune de cât cele „din bătrâni“?

Să cultivăm poporul, să-l cultivăm, va fi răspunsul!

Și cum îl vom cultiva?

Prin carte, prin învățătura!

Școala are strălucita misiune și solie pe acest pământ, de a pregăti neamurile pentru trăinicie pe acest pământ și pentru nemurire.

De aceea la începutul anului școlar, ce încurind se va deschide, nu avem altă preocupățiune mai vie, altă dorință mai ferbinte, alt apel mai insistent, decât să ne adresăm conducătorilor imediați ai poporului nostru, îndemnându-i la îmbărbătare și muncă.

Îmbărbătați poporul, întăriți-l și-l îndemnați, la școală și pentru școală, căci școala noastră profesională ne va da biserică vie a viitorului, ear biserică ne va asigura puterea neamului nostru.

Chemați copiii să vie la voi, luând pildă dela învățătorul-Dumnezeu, și cu tot locul dragostei de biserică, cu tot devotamentul pentru misiunea voastră cu credință curată și senină în Dumnezeu și așezămintele Lui, adăpați sufletele acelor mici, cari pe urma noastră vor să vie. . .

Învățați-i cartea învățăturilor de trebuință pentru a-și îndrepta spre progres pașii lor; sădiți-le în suflet pe Dumnezeu, dragostea de neam și a patriei subire — și Dumnezeu prin conștiința voastră ve va da mulțumire, ear lumea bucura-se va de roadele muncii voastre.

La școală, la școală copii! Ear voi preoți și dascăli români, serbați inaugurarea poporului, cu gândul tare pentru a vă depune obolul în slujba înaintării și cu gândul tare preamărind pe Dumnezeu.

(„Biserica și Școala”) S. Secula.

Teatru românesc.

Lin să le fie somnul de veci și binecuvântată memoria bărbaiților din generația dela 1848. . . Pentru-că din curajul și optimismul lor, ba chiar și din naivitatea unora, a răsărit binele de care ne bucurăm azi cu toții.

Între așezămintele înființate de această mare generație este și Fondul pentru teatru românesc. . . Era natural, ca cei cari la 1848 visau pe Câmpul Libertății un Ardeal cărmuit de prin,

român și pe la anul șezeci vîzuseră Asociația funcționând, avînd în frunte două mitropoliți, să se gîndească și la crearea unui teatru românesc. Au emis deci un apel scris cu atîta căldură și optimism, în cît nouă, celor de azi, ne vine să ne crucim de naivitatea lor sfîntă... S'au pus pe lucru cu atîta încredere, ca și cînd în decurs d'un an două ar avea să inaugureze marele teatru național și d'alungul și d'altul țării Ardealului au să umble trupele de actori români, propovăduind frumusețile limbii românești și făcînd cunoscut tot ce geniul latin a creat...

Eată însă, au trecut treizeci și doi de ani, fără să avem nici teatru nici vre-o trupă de actori. Ci ne bucurăm că am ajuns cel puțin la puțința de a discuta cum să se pună la cale înființarea unei asemenea trupe... Ne bucurăm că există societatea pentru crearea unui fond cu ajutorul cărui să ne formăm actori români... Și bucuria noastră este cu atît mai mare, cu cît zău, p'o vreme societatea aceasta abea că vegeta, azi este însă condusă cu pricepere, zel și vigoare, așa că din an în an fondul sporește, după-cum s'a ajuns și la înțelegere în privința realizării scopului măreț.

„Adunarea generală decretează, în principiu, înființarea teatrului român, în sensul §-lui 21 din statutele „Societății.”

„Adunarea generală decide, ca „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român” mai există ca atare și de aici înainte pe baza statutelor aprobate de In. Ministeriu reg. ung. de interne în 13 Februarie 1877 sub Nr. 6787 (și adecă conform alin. 2-lea al §-lui 21).“

„Se înțelege, cînd ne gîndim azi la realizarea acestei hotărîri, la înființarea unui teatru românesc, nu avem în vedere, precum nu s'a avut în vedere nici de adunarea sus amintită, o zidire de teatru, ci o trupă de actori români, trupă organizată și condusă de comitetul societății, cu menirea să deie reprezentații teatrale în toate centrele românești. — Cu această chestiune, credem, fiecare este împecat. De asemeni credem, că n'avem să mai discutăm nici întrebarea: teatru popular, ori teatru național avem să organizăm? Ne trebuie un teatru românesc pus să îmbrățișeze trebuințele generale în materiile de artă dramatică românească.

„Dar și organizarea unei trupe de actori, cu menirea arătată mai sus nu se poate face de odată. Și îndeplinirea acestei probleme cere, de o parte, pregătirea sistematică a terenului, și de altă parte, asigurarea unui venit deplin corespunzător al fondului.

„Sub acest raport adunarea generală sus amintită a mai adus și următoarea hotărîre:

„Comitetul societății se îndrumăază a compune un plan de acțiune pentru executarea lucrărilor necesare la pregătirea înființării teatrului român și a-l prezenta la proxima adunare generală spre deliberare.“

Criza ministerială.

A trecut o nouă săptămână și criza încă tot nu s'a aplanat, și nu e nici chiar nădejde ca în curînd să se aplaneze: M. Sa și de zi primește în audiență bărbații politici ca să afle părerile lor privitoare la împăcarea stărilor primejdioase, cari stăpînesc țara.

Miercuri la 11 ore a fost primit în audiență de 1 oră ministrul de agricultură Darányi Ignác. Se svonise că el va fi însărcinat cu formarea noului cabinet, dar svonul nu s'a adevărit, sau mai bine zis: Darányi n'a primit însărcinarea. Dela audiență, Darányi a mînat la ministrul de finanțe Lukács, apoi la ministrul-președinte Khuen-Héderváry, cu cari a conferit vreme mai îndelungată.

Dispoziția partidului liberal care tot mai pronunțat se declară pentru pretenziunile naționale ale opoziției, din nou s'a manifestat în mod hotărît. Partidul nu e mulțumit cu politica liberalilor primiți în audiență. S'a pornit

mișcare ca politicianii aceștia să spună franc, ce sfaturi i-au dat M. Sale.

Tot mai verosimilă devine combinația Apponyi-Wekerle. Părerea generală e că numai Apponyi e în stare să împace țara. Joi a sosit Apponyi la Pesta și a mînat d'a dreptul la parlament unde a avut o consfătuire de 2 ore cu Wekerle și apoi cu șeful kossuthiștilor, Kossuth Ferencz.

Pertractările aste dovedesc că cercurile hotărîtoare încep a se convinge că astăzi numai Apponyi e în stare să pună crizei capăt, cu atît mai vîrtos că partidul kossuthist a declarat că dacă nu vor primi concesiunile cerute, vor continua cu obstrucția.

Vineri, pentru a patra oră a fost primit în audiență ministrul-președinte Khuen-Héderváry. Audiența a durat 1 1/2 M. Sa a declarat lui Héderváry că numai din cauza vișitei regelui Englierei merge la Viena; la 3 Septembrie se va întoarce și atunci va designa ministrul-președinte. Numai după designarea asta va pleca la manevrele mari, în durată cărora noul ministrul-președinte va încerca să-și formeze lista, ce-o va prezenta M. Sale după reîntoarcerea la Budapesta, la 11 Septembrie.

Dialectul Bănățnesc.

Cetînd cele apărute în „foița” „Drapelului”, atît cele publicate de dl Redactor, iar compusă de Vlad, cît și cele publicate de Cătană și Gërda, ca Bănățan nu pot întrelăsa, a nu-mi face observările mele privitor la sistemul de scris, cu care se nuzesc toți trei a reproduce sunetele unor litere așa cum le exprimă poporul în graiul său Bănățnesc.

Țigan fără „straiță”, ungar fără „pipă” (lulă), neamț fără „parasol” și român fără „bât” nu vei vedea pornind la drum, și din departe poți cunoaște drumașul pe semnele acestea, de ce neam e.

Tocmai așa vei putea cunoaște după vorbirea sa pe Ardelean de Sătmarian, de Arădan ori de Bănățan, pentru-că fie-care are ceva deosebit în dialectul său, ce să înfățișază ori în aplicarea unor cuvinte cari să abat dela limbajul celorlalți, ori în intonarea unor sunete cari sunt specifice pentru fie-care.

Fiînd Bănățan, și așa cunoscînd dialectul care ce e drept iar și are schimbările sale după unele teritorii, totuși în genere rămîne unul și același. De aceea voiesc să fac unele observări la limbajul folosit de unii autori, și cred că dl Redactor va fi atît de bun și va publica reflecțiile mele cari nu voiesc a fi „critică”, ci numai simple observări, și mă supun ori căror combateri cu cari cineva să-mi dovedească contrarul.

Toți trei autorii scriu „săpușe”, „să fașe” etc. Bănățanul român nu exprimă nici cînd în felul acesta, afară de nemții cari nu știu bine românește, căci Bănățanul în loc de „ce” care sună ca unguerește, „csé” și nemțitul „se” exprimă pe „ce” într'un mod deosebit, muiat. Mi-se pare că în Moldova tot așa se vorbește ca în Banat.

Eu pe același „ce” muiat, așa cum îl pronunță Bănățenii l'aș însemna supraliniat ca „ce” pentru a fi deosebit de „ce” și de greșitul „șe”.

Nu să poate asemăna acest sunet, cu sunete din alte limbi, ci trebuie să-l auzi cu urechile proprii exprimându-se, și atunci e chiarificată deosebirea de „ce” și „șe”.

Am avut un prieten de pe „Câmpie” din Ardeal: el încă exprima tot „șe” în loc „ce” dar cred că era mai mult hyperzel în el, pentru-că tot el

zicea „oserbat” în loc de „observat”, și afirmă că așa e bine, de aceea nici nu mi vine a crede că cei de pe „Câmpie” ar vorbi cu „șe”. — Cunosco însă dialectul din 3 sate în Banat, unde toți locuitorii „sisăie”. Ei zic adecă în loc de „șerpe” „serpe” în loc de „sare” însă exprimă „șare” adecă d'intoarselea, și în loc de „șasă” „sasă”. Bănățanul înlocuiește pe „te” cu „ce” d. e. „du ce tu” în loc de „du te tu”, dar cînd zice „ce duci” „fact” atunci moaie pe „c” pe care l'am supraliniat. Bănățanul are însușirile sale speciale în dialectul său, și n'ai ce-i face, că doar nu în zadar e cîntecul:

Cît e lumea și maganul
Nu-i român ca Bănățanul
Bănățan ca Lugojanul etc.

Lugojul e adecă privit centru Bănățanului.

Bănățanul înlocuiește pe „de” cu „ge” d. e. „dă unge vini” „unge ce duci” în loc de „dă unde vini” „unde te duci”. Bănățanul zice „gial” în loc de „deal”. — Tot așa moaie Bănățanul și alte sunete, d. e. nu va zice Bănățanul nici „sujé” nici „sugé” ci exprimă musat „sugie” litera g.

Bănățanul nu va zice „brînză” ci cam „brânză” dar contopește pe „d” cu „z” încât nici „d” nici „z” nu să aude respicat ci contopit ca un diftong.

În Lugoji d. e. zice poporul „Chimis” în loc de „Timiș” adecă înlocuiește „u” cu „b” ou cu „p”, d. e.

Litera „j” iar o exprimă Bănățanul în felul său. Aci o exprimă corect ca „j” d. e. „stînjîen de lemne” dar cînd zice „merg la joc” l' moaie pe „j” încât sună nici „joc” nici „gioc”, ci întră ele sună „j” cu un sunet deosebit; de aceea l'am supralimat.

Cu litera „j” stă adecă așa ca italianii cu „z” și cu „zz”. Italianii scriu unele cuvinte cu „z” adecă simplu și l' exprimă aci ca „z” românește aci ca „ș” românește. Tot așa cu „z” adecă cu „z” duplicat. Esprimarea lui corectă rămîne în partea exercițiului, în partea praxeii.

Fiînd vorba și de „z” duplicat al italianilor, imi aduc aminte de pățenia unui român, care ca student a tradus poesia „Das Röslein an der Quelle” și nefiînd sërmanu în chiar cu duplicarea lui „s” în limba nemțescă, a tradus pe românește „Mînzul la izvor” crezînd că de oare ce „Ross” însemnează „cal” și fiînd diminutivul „lein” la finea cuvîntului va însemna „cal mic” ce cu atît a fost mai tare dovedit, de oare ce, ca să se afirme micimea calului, a rămas și un „s” afară, adecă cal de tot mic, va să zică „mînz”.

Făcui puțină „câta” abatere dela temă, dar cred că nu „oiu” fi supărat „pe mine” cu ea, „pîntru că” așa s'a întemplat. Pentru litera „e” iar are Bănățanul mai multe pronunțări. Poate că și alt undeva sunt ele mai unele în graiul poporului, dar în scris nu le-am văzut reproduse așa d. e. „e” final din cuvîntul „rece” „trece” sună cu ton înalt ca „e” ungueresc, ca „ia” de din cuvîntul „peatră”, ca „i” în cuvîntul „fân”, că „ă” cînd zice românul „mă duc”.

Cînd strigă însă un român la celalalt „mă frace mă!” adecă „măi frate măi!” atunci litera „e” are un sunet deosebit, care nu e nici „ă” nici „i” ci între ele.

Cătră Oravița însă e drept nu se aude acel sunet, căci el exprimă „măi” iar nu „mă” pentru care deosebit sunet pe „e” l'am supraliniat. Am supraliniat toate literile acele, cari în graiul popular Bănățnesc sună altcum ca cum se scriu, prin ce nu voiesc să introduc eu sistem nou de scris, ci să arăt deosebirea pronunțării în graiul

Bănățnesc. Și așa acela care scrie în graiul Bănățnesc trebuie să înție cont de pronunțarea deosebită, apoi orî suprasemneze, ori provadă cu semn special litera aceea, dar să nu schimosască nici cînd pe „ce” Bănățnesc cu nemțitul „se”, să gîndim numai la bietul neamț cum și for mează litera „ce” adecă „cs” ungueresc. El în lipsa literei a adunat pe trupe consonante și scrie „tsch”, ca să poată avea pe „ce” românesc egal cu „cs” ungueresc.

Polonul în loc de „ly” ungueresc scrie adecă „l” tăiat, francezul accentu și sedilă la c, de ce să nu însemnăm și noi românii sunetele deosebite ca semne deosebite?

„Câta” regulare „poace” că n' strică. Cei chemați să și facă treabă
Un Bănățan,

Dela școalele medii gr. or. române din Brașov.

Înștiințare pentru anul viitor școlar.

Anul școlar 1903—1904 se va începe în 1 Septembrie 1903 st. v. adecă în 14 Septembrie st. n. Părinții cari doresc a-și da copiii la aceste școale, sunt poțitiți a se prezenta cu fiul sau cu fiicele lor în cancelaria direcțiunilor respective în zilele de 1, 2 și 3 Sept. v., adecă 14, 15 și 16 Sept. st. n. pentru înmatriculare. — Școlarii cari se înmatriculează pentru prima dată la școalele noastre medii, vor aduce testimoniu școlar, extras de bottez și certificat de revaccinare. **Testimoniu școlar, de pe clasa precedentă au să-l prezinte toți școlarii, cari vin a se înmatricula, așadar și școlarii, cari au absolvat clasa precedentă la școalele noastre.** În 30 August și în 1 Sept. v. dela 8—12 oare a. m. și dela 3—5 oare p. m. se vor ținea examenele suplatorii și de emendare. Cei-ce s'ar prezenta mai tîrziu, au să petiționeze la direcțiune, dovedind cu atestat valabil cauza întîrzierii.

Toți școlarii, cari întră în I. gimnazială sau în I. reală pot fi supuși unui examen de primire conform normativelor existente. Examenul de primire se va ținea în 30 August v., și 2 Sept. v.

Notă. — Școlarii, cari vin dela un insiuit, unde în gimnaziul superior nu au învățat limba grecească, au să fie supuși unui examen de primire din limba grecească.

Didactrul în gimnaziul inferior și școala reală este de 24 coroane pe an, iar în gimnaziul superior (cl. V—VIII) de 40 coroane pe an. — Cei înmatriculați pentru prima dată mai plătesc odată pentru totdeauna o taxă de primire de 8 coroane. Școlarii neromâni plătesc didactrul, taxa de primire și taxa pentru fondul de pensiuie dublu. Taxa pentru fondul de pensiuie este în gimnaziul superior 10 coroane, ear în gimnaziul inferior și școala reală de 6 coroane (cei scutiți de didactru plătesc 1/2 din această taxă); taxa de testimoniu și de anuar e de 3 coroane (cei scutiți de didactru plătesc numai 2 coroane); ear taxa de bibliotecă este în clasele inferioare 60 banî, în cele superioare 1 coroană. (Taxa de membru la societatea de lectură a studenților este pentru cl. V și VI gimnazială 1 coroană, pentru cl. VII și VIII gimnazială 2 coroane.

Didactrul se poate plăti în 2 rate semetrale; 1/2 la înscriere, ear 1/2 la începutul semestrului II, dar celelalte taxe se plătesc de-odată și întregi cu ocaziunea înscrierilor. Direcțiunea.

O pildă.

Cum lucrează Germanii pentru a ajunge la mărire.

În „Lecture pour tous” găsim un studiu foarte însemnat în această privință, făcut pentru a arăta Francezilor cum și de ce au fost învinși de Germanii, nu numai în lupta pe câmpul de război, ci și în cea economică.

Lección e bună pentru Francezii, neapărat, dar e cu atât mai bună pentru noi, popor tiner, care avem atâtea de făcut, dacă nu vom să cădem sau să rămânem în rëndul popoarelor învinse în lupta pentru traiu.

„Sunt mulți oameni, zice autorul nostru, cari închid ochii și nemic în lume nu i-ar face să-i deschiză. Alții, mai numeroși încă, simt inferioritatea noastră economică, dar se mângâie gândind la rolul nostru politic, literar, artistic ce avem în omenire. Alții în sfârșit socot că decăderea către care mergem e urmarea de neînclăturat a unei fatalități istorice ori a unei boale ce nu poate fi tămăduită. Sunt gata a zice: Nu e nimic de făcut!”,

„Nu! E mult de făcut. Cetitorii nostri vor fi cu prisosință convinși, când le vom arăta priveliștea activității formidabile a vecinilor nostri de peste Rin.

„Nepăsători, cari vă gândiți numai la voi și refuzați a vedea ce se petrece dincolo de graniță, dați-vă osteneală și priviți! Întrebați-vă dacă sub aparența de pace nu suntem în luptă vecinică, și dacă, din pricina civilizației științifice și a dezvoltării mijloacelor de comunicație, lumea întreagă n'a ajuns o pradă, din care trebuie să ne luăm, cel puțin, parte.

„Nimeni nu poate astăzi să stea nepăsător: o luptă înspăimântătoare s'a început pe toate mările, în toate porturile, în toate comptoarele, în toate usinele, în toate casele de comerț din lume. De aci urmează datorii mari și nouă pentru toți acei cari au în inimă ambiția de a-și servi țeara, datorii asemănătoare cu acele pe cari soldatul nu le poate călca fără a trăda.

„Și voi intelectuali, idealisti, esteți, cari disprețuiți de a vă ocupa cu transformările economice ale omenirii, să nu credeți că influința literară și artistică a unei nații poate dura fără sfârșit după încetarea bogăției materiale și expansiunii în afară. Inflorirea economică a unui popor nu e, fără îndoială, singura măsură a valorii lui și o civilizație prea

utilitară are și ea primejdiile sale; dar calitățile și virtuțile cele mai înalte au nevoie de un sprijin material. Un popor, mare prin spirit, nu poate fi fără trup puternic, și puterea nu se cucerește numai prin arme: bătăliile adevărate, în războiul fără răgaz între popoare, se poartă astăzi pretutindene unde inițiativa statelor sau a particularilor primbă vapoarele și mărfurile, limba și spiritul unei nații.

„Fataliști și descurajați să încerce măcar să ia o lecție de energie, de hărnicie metodică, de statornicie și de încredere în sine! Să privească la ce-a făcut un popor, care n'are toate însușirile strălucite ale Francesilor și a căror țeară e mult mai săracă și mai neroditoare decât a noastră! Vor vedea că norocul nu mai e legat la ochi, ci știe să aleagă foarte bine cine e vrednic să capete darurile lui.”

Între pricinile cari au făcut pe Germania mare, una e sporul numărului de locuitori. În 1870 Germania avea 40 de milioane, Franța 36 $\frac{1}{2}$; în 1900 Germania avea 54 de milioane și Franța 38. Dacă merge tot așa, la 1950, Germania va avea 91 de milioane și Franța numai 43, deci va fi mai mult decât îndoit de populată! Se înțelege că așa trebuie să fie, dacă populația Franței crește pe fie-care an numai cu câte 20,000 de inși, pe când a Germaniei crește cu câte 700,000.

Nici o nație din Europa n'a făcut, în cei din urmă 15 sau 20 de ani, progrese atât de răpezi ca Germania. Germania, fără a înceta de-a fi o putere militară, a ajuns și putere industrială de mâna întâia. Victoriile ei economice, în multe privinți, sunt mai mari decât cele militare. E pe cale a lua locul altor popoare în poziții, pe cari acestea le ocupă de veacuri, și de a cuceri pacinic, pentru produsele sale industriale, piețele lumii.

În 1872, după război, Franța stătea mai bine economică decât Germania. Comerțul Franței cu străinătatea și cu coloniile sale era de peste 7 miliarde 450 de milioane.

Deosebirea între Franța și Germania era mică, dar era în folosul Franței.

În 1877 a a întrecut-o și de atunci a făcut pași de uriași. Comerțul Germaniei în 1900, întrecea pe al Franței cu 3 miliarde și $\frac{1}{2}$. Mai toate ramurile industriei merg bine, afară de industria textilă. Astfel cărbunele scos din pământ, în perioada dela 1890 la

1900, a sporit cu $\frac{1}{3}$, iar valoarea cu $\frac{1}{2}$. Minerale de fier sau scos în 1870 de 3,839.000 de tone, în valoare de 31,391,250; în 1900, 15 milioane de tone, în valoare de 75 de milioane de lei.

În 15 ani exportul de mașini din Germania s'a îndoit. Industriile electrice sunt pe cale de-a cuceri locul întâi. Fabricile de produse chimice au făcut atâtea progrese, încât Germania exportă în 1900 numai colorii de anilină în valoare de peste 375 de milioane de lei. Societățile industriale sunt înfloritoare: de zece ani numărul societăților pe acțiuni s'a urcat dela 825 (cu capital de 504 milioane de lei) la 4200 cu un capital de peste 10 miliarde de lei, cari dau acționarilor dividende de 10, 12, 15 și chiar 18 $\frac{0}{10}$. În fabricile de colorii de anilină dividendele au ajuns la 23 $\frac{0}{10}$.

Dezvoltarea comercială e și mai însemnată decât cea industrială, în deosebi însă a crescut comerțul maritim: formează mai mult de jumătate din comerțul exterior al Germaniei. „Viitorul nostru e pe mare” a zis împăratul Guillaume, inaugurând portul franc dela Stettin. Tonajul vapoarelor germane întrecea în 1900 cu 30% pe al Franței; Franța e în privința marimeii la rangul al cincilea. Dela 1893 până la 1898 s'au înmatriculat în Germania 880,000 de tone din cari 715.000 vapoare nouă; în același timp în Franța s'au înmatriculat 253,000 de tone. Cele mai mari companii germane, compania Hamburg-America și Nord-deutscher Lloyd sunt cele mari de pe lume. Cea dintâiu are 75 de vase și a făcut în anul 1899, 365 de călătorii peste ocean. A transportat peste 75,000 de călători și 2 mil. $\frac{1}{2}$ de metri cubi de mărfuri. Călătoriile în extremul orient, care datează dela 1887 s'au îndoit. Deutsche Levante Linie, care avea la 1890 numai 4 vapoare, are acuma 18. Șantierul de construcție lucrează cu cea mai mare energie. Vaporul Kaiser Wilhelm der Grosse a trecut Oceanul Atlantic în cinci zile, 22 de ceasuri și 35 de minute. De atunci s'au făcut altele și mai mari, de pildă Deutschland. Un consul francez a arătat părerea că în 3 ani (adecă în 1908) Germania va putea ajunge să aibă același comerț ca Anglia. Prezicerea nu s'o fi împlinit, din cauza crizei, dar într-acolo merge.

Emigrarea Germanilor e un izvor de îmbogățire pentru Germania, căci duc cu ei obiceiurile și ori unde ar fi,

în țările remase în urmă cu dezvoltarea, sunt mușterii ai mărfurilor germane și răspânditori ai gustului german. Pe lângă asta numărul germanilor e așa de mare în unele țări și desnaționalizarea lor așa de neînsemnată încât sunt, în adevăr, un spor de putere pentru naționalitatea germană.

Industria și comerțul german sunt așa de bine organizate, fac așa de mare propagandă pentru răspândirea articolelor lor în cât iau mușterii Angliei, Franței etc. Germanii își dau osteneala de duc probe de mărfurile lor la îndemâna neguțătorilor desfăcători, oferind condiții ușoare de plantă, prețuri potrivite etc. Mai au grijă de studiază cu de-amanuntul gusturile, obiceiurile, transformările economice ale popoarelor străine. Își dau toată simțința de-a le intra în voie și nu caută ca Englezii și Francesii, de pildă, a-ți impune gusturile și și chiar caprițile lor naționale. „Visitați una din fabricile lor de pânzeturi și cituri (stambe), și veți rămânea uimiți de felurimea modelelor întrebuițate. Ici veți un șir de colorii și de desemnuri întrebuițate în Japonia, dincolo o specialitate din Brasilia; mai departe ce-va pentru Venezuela, Mexic, Statele-Unite. Germanul, în ori ce începe, nu se lasă pe întâmplare. Stie, pe lângă acestea, că înainte de toate, trebuie să se facă bine cunoscut, astăzi când cumpărătorul e întins din toate părțile, alege, cele mai adesea, mărfurile celui mai stăruitor, celui care i se bagă mai mult în suflet.

Adevărată minune e însă învățămîntul special și profesional în Germania. De 15 — 20 de ani școalele industriale cele mai felurite și școalele comerciale s'au înmulțit.

„Școalele industriale sunt de trei feluri: Technische Hochschulen sau Polytechnica, Industrieschulen propriu zise și școalele profesionale sau Fachschulen.

Scoalele tehnice superioare, în număr de vre-o zece, dau un învățămînt, care corespunde cu al școalei centrale, al școalei de poduri și șosele și al conservatorului de arte și meserii, (din Franța). Numărul total al elevilor, care era, acum zece ani, 2500, e acuma (în 1900) 12,000! iar numărul profesorilor s'a îndoit. Din aceste școli es sute de tineri, une ori nu tocmai străluciți, dar foarte bine pregătiți la ceea ce li se cere, în stare a întemeia și a organiza, a conduce

Crima bețivului.

A înoptat de mult. În sat nu se aude decât lătratul câine, care, ascuns pe sub vre-un șopron, de teama furtunel ce se pregătește, mai hămăie din când în când spre a da semne că-și îndeplinește datoria. Numai la cărciuma lui Ion Boiangiu se mai aude chiote de veselie și scârțăitul unei lăute însoțită de zdrăngănitul unei cobze; încolo tăcere ca de mormint. Luna se ascunde din ce în ce în învălișul plumburii al cerului. Nu se zărește nici o stea; numai palidile raze ale lunii mai străbat printre nori și arată drumul călătorului. Din când în când scintei de foc, urmate de bubuituri îndepărtate, brăzdează cerul.

Ploaia se apropie din ce în ce și Dumitru nici nu se gândește să plece din cărciumă. Beat, de abia se mai ține pe picioare, să încearcă să joace dar nu poate; picioarele-l se moaie și cade făcând pe celălalt să rîză cu hohot. Și rîde și el, sârmanul, un ris desguștător de un om pierdut.

Toți pleacă, numai el nu poate; adoarme pe țesghea. Cărciumarul îl desțeață. Vrea să plece, dar cade în prag. Se scoală iar mergând pe 2 poteci, propătind când un gard când altul, de multe ori sărutând cam fără voce pământul, se îndreaptă spre casă.

Acum tunetele s'au îndesit, fulgeriile își orbesc vederea.

„Unde-o fi Doamne”, se întrebă sârmana lui nevastă. „Tot la cărciumă; știu eu că alt unde-va nu-i. Of! Maică Precistă, rău m'ai blăstemat!... și lacrimile-î înmoae obrăjii ei palizi. A muncit toată ziua în arșița soarelui, fără pic de odihnă și fără altă mâncare decât un ștuc de mămăligă rămas d'aseară, și acum șeade singură afară pe prispa casei cu copilul în brațe. Oștează, oștează și plânge mereu. Se uită la casa lor veche, desvilită și la cei câți-va snopi de coceni ce mai rămăsese, și cu spaimă privește cerul turburat, care par-că vrea s'o desrocească cu greutatea lui. În tindă câte-va găteje aduse de ea cu spinarea, fac să pălăie o mică luminuță pe care o ațâță din când în când ca să servească de lampă, când o veni Dumitru să mănânce.

Cerul e acum o mare de foc și înspăimântă toate viețuitoarele cu bubuiturile înfloritoare ce spintecă văzduhul.

Plină de groază închide ochii la lumina fulgerelor ce nu se mai sfârșesc, strîngînd tot mai tare la sîn pruncușorul, care în nevinovăția lui, neștiind cât de mare e durerea în pieptul ce suge, o privește drept în ochi, căznindu-se să ridă și gongănind.

Muntele urlă; vîntul îndoie pomii la pământ; furtuna-l în toiul ei și el nu mai vine.

„Ce bine era odată”, gândește ea. „Cât de drag îl era când s'au întîlnit colo în luncă și el s'a uitat la ea așa lung și galeș... Ce fată frumoasă și vinică era

ea atunci, și acum par-că e o babă... Cât s'a schimbat ea în 3 ani... Ce bine au trăit ei la început; dar de când s'a dat la beție!... O fi vre-un blestem, ori vre-un făcut dela dușmance, că prea mult o dușmăneau pentru vrednicia și frumusețea ei.” Visătoare, mai se duce cu gândul la copilăria ei, se vede jucându-se în băutura, mângăiată de toți, vede casa lor îmbelșugată, trece apoi la tinerete și oștează, oștează cu ochii plini de lacrimi.

De odată un sgomot și o mormăială de vorbe să aude la pârleaz. Ce să fie? La lumina unui fulger zărește pe Dumitru, metehăind de colo până colo. „Eașă beat”, șopti desnădăjduită, și puse mâna la gură. El se apropie de prispa, dar cu picioarele nu-l mai țin și cade; cu chiu cu vai se scoală, caută cele 2 pietre ce slujeau drept scară, dar nu le nimerește; ținîndu-se de prispa umblă de colo până colo. Se împiedecă iar și iar cade. „Of Doamne, Doamne”, suspină ea.

Ploaia începuse a cădea încet, încet, apoi picăturile se îndesise mai tare, tot mai tare, răpăe, hurue, devine un potop, care pătrunde prin acoperiș ca și cum n'ar fi fost. Jirloae mari de apă curg pe pereți, târînd jos pământul și varul cu care îi spoise de curînd.

Tremurînd, cu copilul la piept, îl strigă: „Dumitre, suie-te sus că te plouă.” Câteva injurături și: „Ce-ai tu cu mine, fă? „Nu vreau să mă suf. El ce vrei tu... „Vai de mine, Dumitre, Dumitre!”

șopti ea, întorcîndu-și capul să nu-l mai vază nemernicia.

După multă trudă, el se urcă în sfârșit pe prispa, mai mult de-a bușile! „Ce te văitai, jupăneasă? Las' că-ți arăt eu ție...” îi grăi mormăind.

„Pentru numele sfîntului, ce vorbești așa de aspru? ce ție-am zis?”

„Da ce gîndești tu, că nu te-am auzit”, și ear injurăturile curgeau. „Ș'apoi pe cine aștepti tu afară acum noaptea?” „Pe tine! nu vezi că ție-am făcut și de mâncare și te aștept într'una de-aseară; nu mai puteam de frică; gîndiam că-ți fi pătit ce-va.” „Pe mine? Hai? Pe cine crezi tu că dai pe după degete? Hm! Hm!” „Zeu pe tine Dumitre.” „Taci. Te învăț eu să mai minți și altă dată”, se răsti ca un nebun și scrîșnind din dinți o plesni peste ochi cu un băț nodoros, ca și pe o vită, încât o podidi sângele și amețită se rezimă de perete. „Lasă-mă. Dumitre, că sperii copilul; nu-s vinovată, Dumitre. Nu mai da că mă omori, gîndește-te măcar la copil!” Dar ție-ai găsit. Loviturile de bete, de palme și de pumnii curg ca grindina peste nenorocitul ei corp obosit și prăpădit de muncă și de durerile suferite în urma bătaiei de alaltă-eri. Sârmana căzuse într'un lac de sânge și copilul țipa lângă pieptu-i. Fiară tot nu se domolește; o trage de coadă, o izbește cu piciorul, îi rupe cămașa și tot nu se satură.

Un fulger orbitor spintecă văzduhul, apoi un trăsnet face să dărdăie pereții casei,

Adunarea generală a XIII-a a Reuniunii învățătorilor din die- cesa Aradului de dincoaci de Mureș.

Dăm mai jos vorbirea vice-președintelui I. Moldovan rostită la întîmpinarea P. S. episcopului Ioan I. Pap. *Inalt Prea Sfințite Domnule Episcop!*

Învățătorii, din o parte însemnată a de Dumnezeu binecuvîntatei noastre diecese întruniți în a XIII adun. generală a reuniunii lor, sunt fericiți, văzînd coborît în mijlocul lor pe înaltul paron și părinte sufletesc.

Reuniunea, aceasta mică dar în-suflețită este culturală, adunată la manevrele didactice, este însuflețită, când poate saluta în fruntea ei pe supremul comandant, în persoana Inalt Prea Sănției Voastre.

Dascălul român, acest prototip al modestiei și diligenței, este și trebuie să fie mândru de șeful, casele tot prin modestie și diligență a urcat treptele sfîntului tron arhieresc.

Imprejurările aceste ne îmbucură și însuflețesc. Imprejurările aceste ne umple de mândrie și de speranța unui fericit viitor: suntem tari în credința, că acela ce fără gajului, fără protecțiuni numai prin modestie, sirguintă și onestitate a putut să-și castige sieși o poziție atât de aleasă și respectată, acela, și numai acela va putea să asigure școlăii și reprezentanților ei autoritate cuvenită, și poziție de demnitate de chemarea ce o au întru promovarea culturii și prin aceasta a intereselor celor mari și sfinte a-le sfîntei noastre biserici naționale.

Tari în aceasta credință, vom urma crucii lui Cristos ce o porți în fruntea noastră; ea va fi scutul și mîngăierea noastră în multele neajunsuri ce întîmpinăm, ea va fi simbolul credinței noastre; încurajătoarea și însuflețitoarea noastră în lupta cea mare ce o purtăm în contra întinerului neștiinței; ear purtătorii ei și înainte mergătorii noștri, va fi adoratul, pentru care deacă va trebui, și vieța ne-o jertfim.

Cuprinși de asemenea sentimente, dând expresiune profundei noastre mulțămii și recunoștinței fieșii, pentru deosebitul interes arătat față de noi și reuniunea noastră, depunem servițiile noastre la dispoziția Inalt Prea Sănției Voastre, rugînd pe Dumnezeu Să Vă țină în fruntea dreptmăritoarei noastre biserici, întreg, sănătos, întru zile îndelungate, drept îndreptînd cuvîntul adevărului.

Intru mulți ani stăpâne.

Congregațiunea extraordinară a comitatului Caraș-Severin.

Luni la 24 August s'a ținut o scurtă congregațiune la Lugoj, convocată mai ales în chestiunea mătăsăriei, ce are să se înființeze la Lugoj, în legătură cu care s'au mai pus cu totul 10 afaceri curente administrative la ordinea zilei.

Toate propunerile comitetului administrativ au fost primite unanim fără dezbateri. S'a aprobat conculul reprezentanței orașului Lugoj privor la cumpărarea intravilanului Löwinger (pe drumul Timișorului între abator și halta trenului de interes regional) cu 12,000 cor., precum și împrumutul luat de oraș dela banca carașană în scopul înființării mătăsăriei.

Mai interesante au fost interpelețiunile făcute înainte de intrarea în ordinea de zi. Dl Cor. Brediceanu a interpellat în chestiunea „strikeului“ dela Anina, dl Constantin Morariu din Bogșa în chestiunea mai multor miserii locale, ear dl Virgil Tomici în chestiunea unui ordin neconstituțional al ministrului cultelor.

(„Drapelul.“)

NOUȚĂȚI.

ARAD, 29 August n. 1903.

Rectificare. La citatul din fruntea primului nostru articol „Instalarea dela Orade“, s'a pus citațiunea: „Discurs de intronare“, — din greșală. Nu a fost discurs de intronare ci o declarațiune a episcopului Dr. Dimitrie Radu, făcută unul ziarist dela ziarul unguresc-catolic „Szabadság“, în formă de interviu.

Stiri personale. II. Sa noul episcop al Lugojului. Dr. Vasile Hossu, alaltăeri seara a sosit la Arad, unde a stat o zi făcînd vizite la mai mulți credincioși. Cu trenul de amiază a plecat spre Blaj.

Catastrofa din Capitală. Focul cel mare care Luni sara a nimicuit marile magazine „Párisi Nagy Aruház“ din Budapesta, a fost o catastrofă ca și care n'a mai fost în țara noastră de vreme lungă.

Casa din strada Kerepesi, în care a izbucnit focul este proprietatea lui Dr. Alexandru Szénásy și este o zidire nouă. Ea era închiriată fraților Goldberger și era plină din suferanță până la acoperiș cu mărfuri de Nürnberg și alte mărfuri în valoare de milioane de coroane. Omul putea să-și cumpere aici ori ce fel de obiecte, de cari avea trebuință. Firma era scrisă pe numele lui Jacob Henric Goldberger și Samuel Gottlieb Goldberger, cari își aveau și locuința în aceeași casă, etajul IV. Magazinul ocupa nu numai cele 4 etaje ale palatului Szenásy, ci și etajul I. dela palatul vecin, proprietatea văduvei lui Kohn Armin.

Focul s'a declarat pe la orele 7 seara și s'a întins cu o repezițiune uimitoare. Pe ușa dinspre strada Klauzal eșiau în goană nebună amplexați magazinului cu sutele, fără pălărit, care cum l'a apucat catastrofa.

Focul s'a produs din sîrma electrică. Magazinul își avea stabilimentul propriu electric în suferanță. Mașinistul a vrut să dea drumul curentului electric ca să se aprindă lămpile și din vina lui s'a produs catastrofa, deoarece ce n'a învîrlit mașinaria în mod reglementar. Nicî până acum nu s'a putut constata numărul jertfiilor perite în flăcări, căci pompierii abia pot intra între ruine. Afară de cele 13 persoane cari și-au găsit moartea sîrind din ferestre, au mai dat de 2 cadavre arse. După spusele portășului, sub ruine mai trebuie să fie vr'o 5 cadavre. Pe baza datelor de până acum se dă cu socoteala că au perit 30 persoane.

Atentatul lui Sarafow. Din Dri-
napol se depeșează că Miercuri noaptea către 11 ciasuri trenul express ce vinea din Belgrad a fost aruncat în aer. 6 călători au murit, 13 înși au fost greu răniți. Atentatul acesta pus la cale de Sarafow și bandele bulgare, s'a săvîrșit la küleli Burgas. Bombele au sfărmat două vagoane. Intre cei omorîți sunt 2 femei și un copil.

În aceeași vreme se depeșează din Washington (America) că ambasadorul american din Constantinopole a adus la cunoștința guvernului seu, că Dumineca a fost asasinat vice-consulul american din Beyrut. Guvernul american a cerut telegrafice pedepsirea celor vinovați și a trimis momentan mai multe vase de război înspre Turcia.

Manevrele mari din Lipova. S'au stabilit deja dispozițiile detaliate a manevrelor mari ce se vor ține în jurul Lipovei începînd din 3 până inclusiv 7 Septembrie în prezența Majestății sale Monarhului. Deprinderile la porunca Majestății Sale vor fi conduse de statul major, acesta alcătuește, ordine ul de bataille și fixează punctele de plecare. Comandamentul suprem va sta în Neudorf și va consta din următorii: baronul Beck șeful sta-

tului major, Rudolf Samschulla căpitan, adjutant, P. Puchallo colonel, A. Straussenburg colonel, trei ofițeri cu biciclete; acestora li se vor atașa o secție de geandarmierie de trupe o secție de presă, comandantul pieței, ofițerul de încuarterare, ofițerul de aprovizionare, un medic de trupe. Biroul de informații îl provod doi ofițeri din statul major și opt căpitan.

Despre pregătirile prealabile a manevrelor au eșit de altfel în public svonuri triste. Aceia cari vreau să mulțumească deplin pe Monarhul, în hiperelul lor, supun la torturi nemaî pomenite pe soldați.

Majestatea Sa va sosi în 4 Septembrie dimineața la 5 oare în gara din Lipova și va sta până inclusiv 7 Septembrie. pe teatrul operațiilor militare.

Căile ferate au luat dispoziții ca în zilele acestea să comunice zilnic trenuri speciale cu gara Radna-Lipova.

Precum suntem din izvor sigur informați Majestatea Sa nu va primi nici o deputație. Astfel va rămîne și deputația bisericii române, care avea de gînd să salute pe Monarhul, din incidentul că vine în mijlocul Românilor.

Focuri mari. O coincidență fatală par'că e la mijloc cu îngrozitoarea catastrofa din Budapesta: eri și azi am primit din vre-o trei părți știri despre incendii cari au pricinuit mari pagube. În Toronto în 15 comune au pustiit flăcările, prefăcînd în cenușe case și recoltă și lăsînd sărăcie în urmă. Eri s'a iscat un foc groaznic pe moșia din Otvenes a contelui Zselénszky. Au ars vre-o 50 de vite.

— În 11 24 Aug. pe la 11 ore a. m. din hornul mașinei de trierat s'a aprins aria comunei Bălăc, (Bihor) pe care era adunat în stoguri întreagă recolta anulul ăștia. Grăul n'a fost ascurat. Paguba se urcă la 20—25000 coroane.

Indemnăm cititorii noștri și îi rugăm să sfătuiască și pe cunoscuții lor să-și asigure averile, ca să nu-i arunce câte-o schintete nefericită pe drumuri.

Petrece în Șiria. Petrecerea aranjată eri sara de către linierimea română din Șiria în „Casa Națională“ a reușit pe deplin. Rar să mai vezi așa cunună frumoasă de cucuși mîndre! Lume a fost multă și veselie mare. (Vom reveni).

Atragem atențiunea acelor preoști din com. Aradului cari în persoană sau pentru averea nerestei sau a băeților au solvit în anul trecut dare directă în sumă, care întrece 80 cor., ca cel mult în 8 zile să înainteze comitetului de verificare comitatens (megyei igazoló választmány) o petiție în care să declare că doresc cum că darea lor, sau darea solvită după averea nerestei sau a băeților să li se compute dublu la compunerea listei pentru anul 1904.

Listele viriliștilor se vor compune cu începutul lui Septembrie și reclamarea ulterioară e fără folos.

Catastrofa de tren. Din Udine (Italia) se depeșează că în apropierea de stațiunile Rasian Siavonesco un tren de povară s'a ciocnit cu unul personal, care ducea miliție. **9 înși au murit, vre-o 85 au fost grav răniți.**

Portofoliu pierdut. Pelletan, ministrul de marină al Franței, în călătoria sa din Cherbourg spre Paris, și-a pierdut portofoliul ce conținea multe acte importante. Ministrul Pelletan numai în Paris a observat pierderea portofoliului. — Zăpăceala lui e de altminteri ușor de explicat... numai zilele trecute s'a căsătorit cu o fată tînă și frumoasă.

Strămutare de local. Societatea călătorilor din Arad sub conducerea d-lui Iustin Olariu și-a strămutat localul în strada principală (Andrássy ut 22) vis-a-vis de casa comitatului. Noile localități sunt bogat adjustate cu marfă. Recomandăm cetitorilor noștri ca de aici să se provadă cu încălțăminte. Va fi ieftin, prompt și solid servit.

Cea mai nestricăcioasă eremă pentru înfrumșetarea tenului e crema de flori de liliac. un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.
Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— Mijloc sigur contra durerilor de stomac, a sgărciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poștei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil.; o cutie de probă 2 cor.

— Contra guturaiului, tusei, răgușelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria“ alui Kossuth, în Arad, Piața Boross-Beni 150 (casa Dengli).

Prețul spiritului din Arad, 28 August.

Spirit rafinat, vînzare mare	118.—
„ „ „ mică	120.—
„ brut vînzare mare	116.—
„ „ „ mică	119.—
100 chilograme borhot uscat	12.80.—13.—

Bursa de grîne din Budapesta.

50 chlgr. grâu pe Oct.	cor. 7.43—7.44
„ „ săcară pe Oct	„ 6.18—6.19
„ „ porumb pe Aug.	„ 6.14—6.15
„ „ ovês pe Oct.	„ 5.37—5.38

Bursa comerțului cu porci din Kobánya.

Raport dela 27 August

Porci grași (ungari, per. peste 400 Kgr	— — — —	fl.
„ „ „ până la 300	„ — — — —	„
„ „ „ tineri până la 320	114—115	„
„ „ „ tineri „ 250	— — — —	„
„ „ sêrbli per. peste 260	116—116	„
„ „ „ până la 240	113—114	„

AVIS.

Rugăm toți abonenții noștri cari sunt în restanță cu abonamentul foii, să binevoliască a răs-cumpăra chitanțele de abonament, ce li-se vor prezinta prin oficiul poștal. Adm., Trib. Pop.

ULTIME ȘTIRI.

M. Sa nu va merge la manevre.

De luni de zile s'au făcut pregătiri pentru primirea M. Sale la Lipova, și acum în momentul din urmă s'a publicat oficios că M. Sa nu va veni la manevre, ci va fi reprezentat prin clironomul Francisc Ferdinand. Direcția căilor ferate a și fost încunoștințată că nu mai e lipsă de cele două trenuri speciale comandate deja.

Hotărîrea asta prea înaltă se aduce în legătură cu criza ministerială.

Red. respons. Ioan Russu Șiriano.
Editor Aurel Popovici-Barcianu.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

AVISI

Subscrisul recomand atelierul meu de ras, tuns și frisat, și rog pe onoratul public Român din loc și provincie a mă încuraja ca și până acum, unde vor găsi un serviciu prompt și o curățenie fină.

În atelierul meu se găsesse următoarele obiecte: legături pentru mustețe, brăntinuri, parfumuri, săpunuri, peri și paste de dinți, bairomuri, ape de spălat capul contra mătreței și a înlări rădăcina părului și altele.

Cu deosebită stimă:

MIHAIL MILOȘIU,
friser.

1051 1—3 Piața Tökö y Nr. 7, Colțul Forray, în fiudul seminarului român. Arad.

De vîndut

Subscrisul din mână liberă, fără sarcini, vînd averea mea constatatoare din: 8 lanțuri pămînt, (lanțul e de 1600 stânjenți pătrați), pentru care și dreptul de islaz, pășune pentru vite. Apoi casa cu 2 odăi, cîuină de eană și vară, cămară de bucate, cu grădină de 800 stânjenți pătrați. În curte e grajd, cocină, fântână și alte edificii laterale. Cu prețul de: 5200 cor. (2600 fl.) Casa e situată în loc frumos, lângă drumul de țară e acomodată și poate servi pentru ori-ce.

Doritorii să se adreseze la

1050 1—3 Aron Barbu,
T.-Székás, Nr. c. 4. Temes-m.

Să mergem mamă!!

Unde?

In prăvălia de haine pentru bărbați și copii alui

Frank Leo,

ARAD,

Andrassy-tér n-rul 9 (vis-à-vis cu noua biserică a minorității) unde acum cu începerea anului școlar căpătăm hainele cele mai noi, mai moderne și mai eficiente și anume:

Haine pentru băieți: de 12—17 an.

Haine de șeviot, pentru toamnă	10 cor.
Haine de școală, pentru toamnă	11—14 ”
Haine de camgarn, deosebite culori	12 18 ”
Haine moderne,	20 ”

și mai sus; execuție bună.

Haine pentru copii: de 3—12 an.

Haine de toamnă cu 2 șire de nasturi	6 cor.
Haine Loden	7—8 ”
Haine Loden din Zsolna	11 ”
Haine de camgarn, specialitate	12—14 ”

și mai scump.

Haine pentru bărbați.

Haine de șeviot	16 cor.
Haine mai fine	18—20 ”
Haine de camgarn	22—24 ”
Haine fine de Loden din Zsolna	26—30 ”
Haine de tot fine din camgarn	32—38 ”
Specialități din cel mai fin camgarn frances	40—48 ”

Paltoane de toamnă.

Paltoane sure de șeviot	20 cor.
Paltoane fine Doubl.	24—30 ”
Paltoane camgarn, deosebite culori	25—30 ”
Specialități fine	32—44 ”

1049 2—10

Principii solide!

Clase după măsurile deosebite!

Serviciu prompt!

ÎNSCRIERILE

În școala de muzică din Arad pe anul al 70 lea încep în localurile școlii la 1 Septembrie și se pot face zilnic dela 4—5 ore d. a.

Tacsa de înscriere este a se plăti înainte și face 10 cor.

Didactrul pe anul întreg face 50 cor. și se plătește în două rate.

La instrumente de suflat se primesc gratuit două eleve.

Cererile netimbrate sunt a se înainta direcțiunii până la 5 Septembrie 1903.

Pe sama meseriașilor — de se vor însinua în număr corespunzător — se va ținea un curs special, sara dela 8—9 ore.

Corpul profesoral: Budits Ádám, Budits Mátyás, Ferch Ödön, Kuletzky Vilma, Purcsi János, Schleisner Amália, Ubl Ferencz și Zoltai Mátyás.

Arad, la 22 August 1903.

2—3

În numele reuniunii iubitorilor de muzică din Arad:

Institoris Kálmán,

primarul Aradului, preș. reu.

Krispin József,

directorul școlii de muzică.

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad
A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatetele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la momentul în ziua morții întemplată;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobilă, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reovisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovăs, viș (vinea), plante industriale: cânepă, in, himeț, nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în fiteșco care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 399.

428—137

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Indată efect surprinzătoriu!

Nou! Jahner-Crème fără grăsime. Nou

Mai nou produs igienic pentru înfrumșetarea și nobilitarea pielii

Efectul indată fără exemplu consistă prin aceea, cum pelea obrazului, prin aceeași ușoară încordare, consistă în menea unei netezimi de marmor alb și fineț, care acțiune prin un alt mijloc de înfrumșetare nu s'a dobândit.

Un mijloc de înfrumșetare prin însușirea aceasta cum Jahner.

Crème fără grăsime agitează în tot locul o senzație insuficientă. Mai perfect pe terenul pentru îngrijirea înfrumșetării. Nestrucios! În moment efect.

Pe timpul întrebuințării dispar peste galbene, bube de ferbințări, bubite, sgrăbuțe și altele pentru necurățirea pielii.

Notezește sbărețuri și somn de bubat, acordă însuși persoane mai bătrâne o culoare de obraz jună proaspătă grațioasă; obrazul, grunazul, brațele și mâinile conservă trumșetă frapantă și o culoare dragostoasă.

Jahner-Crème fără grăsime s'a poate mai virtos ziua a succes a se înfrumșetă. Nu conține nici argint viu, nici plumb și tegulă 1 coroană.

Jahner s'a p u n. Acest săpun servește spre conservarea și nobilitarea pielii, este liber de orice aspreală și exercită înfrumșetarea cea mai binefacătoare asupra pielii. La întrebuințarea Jahner-pomadai trebuie mai întâi să spălăm cu acest săpun, prin ce efectul pomadai înaintea foarte esențial. 1 drb. 60 filleri.

Jahner p u d e r. Jahner-pudera este nedisputaver non plus ultra a tuturor puderilor. Este un pudor pentru bal, salon, de toate zilele precum și pentru înfrumșetarea pielii, care are însușirea nu numai de a acoperi, ci este și absolut nestrucios. Jahner-pudera este un produs perfect, care în privința bunății și a fineții și a nepernișosității este asemenea oricărui pudor indigen și din țări externe. Pentru blondine s'a la: rosa s'au alb; pentru brunete (chamolu galbeniu) rosa sau alb. 1 șatula 1 coroană.

Jahner a p a d e g u r a. Cel ce-și spală gura regulat scara și diminoața cu Jahner apă de gură nu va avea nici-când dinți găuroși și delatură durerea de dinți. Nu se poate destul recomanda la carne buroțioasă ai dinților. Tocmai așa se potrivește la dinți cu rădăcini clătinate. Un mijloc sigur contra cărnii dinților ușor sângeroase. Contra putrezirii cărnii dinților. La dureri de dinți reumatice. Foarte prețioasă este la înlăturarea respirațiunii rău mirositoare. 1 sticlă 1 coroană 40 filleri.

Jahner p a s t a d e d i n ț i. Liber de săpun. Mai toate persoanele cari întrebuințează pasta cu săpun conținătoare, au la marginea dinților o pență acru cafeniu deschis, carnea dinților e moale și ușor sângeroasă! Este dară a se recomanda tuturor, cari țin la valoarea dinților sănătoși și frumoși Jahner pasta de dinți fără săpun. 1 dosă 1 cor.

Jahner p o m a d a p e n t r u c r e ș t e r e a p a r u l u i. 1 Tegula 2 coroane.

Jahner e s s e n ț a d e p e r. Aceasta întâ este perii deja clătinați, înaintea în mare măsură creșterea și contribuie hotărât la deplina înlăturare a mătreaței din cap. 1 sticlă 1 coroană 60 filleri.

Jahner v a p s e a l a d e p e r. Resultat reușit! Nu descolorează! Culoare naturală a părului! Cel mai nou nestrucios mijloc care indată după prima întrebuințare recăștigă culoare naturală a părului încărunit, alb și roșu, precum părul din barbă și sprâncene, după plac brunetă și neagră sau blondină. Aplicarea este foarte simplă și este alăturată în instrucțiunea dată de-cărui etui. O neisbândă a coloritului după precisa instrucțiune de întrebuințare de sigur nu s'a întâmplă.

La cumpărare s'a se spună apriat ce culoare se poștește (negru, brunet sau bël) pentru părul încărunit. Un carton 4 cor.

Jahner a p a b l o n d i n a. Părul nu prea frumos bël, roșu și brunet s'a poate în timp foarte scurt bël-auriu colora. Apa blondina este pe deplin nestruciosă, fluidul e fără culoare și miros, care nu colorează nici pelea, dar nici pânzăturile albe. 1 sticlă 4 coroane.

Părul alb nu s'a poate cu apa blondina colora. Pentru părul alb se conține numai Jahner vapseală de p e r.

MIJLOC DE VINDECARE.

Tusă. Bomboane de Dr. Oppolzer. Un mijloc foarte aprobat contra catarrhului a organelor de respirat, contra tusei, răgușelei, contra gâdelării în ghit, catarrhului de plămâni, a respirației grele. 1 șatula 80 filleri.

Fluidul pentru Rheumatism și Gicht a lui Dr. Hoffmann. Un mijloc aprobat încă de mulți ani contra Gichtului, Rheuma, dureri de nervi, Neuralgia, Rheuma, în musculi, Exudate, Ischias, Scărțirea unor membre, înțepenirea musculilor și coardelor chilavaturilor și durerilor din crucea spatelui. 1 sticlă 80.

Pilulele curățitoare de sânge a lui Dr. James. Pilulele acestea curățesc sângele, iritează activitatea vitatei și înaintea mișcarea scaunului, depărtează toate sucurile rele, ferea stricată și rămășițele rămase din alte betesuguri. 1 boiță 80 filleri.

Balsam de Dr. James. Balsamul acesta încălzește rânza și sângele îngreoiat, depărtează acru ciunea, flegma și ferea superfluă și prin aceasta produce o mistuire proaspătă, prin urmare aduce mistuirea rânzei (stomachului) în mișcare nouă și excită pofta la mâncare și beutură. Balsamul acesta depărtează vânturile, sporește activitatea intestinalilor, delatură ridicarea din stomach, amărăciunea, greața de cap și amețiala. 1 sticlă 80 filleri.

Unsoare de rîe a prof. Kaposi. Această unsoare se aplică cu bun rezultat nu numai la rîe și la tot felul de excrescenții a pielii. 1 tegulă 1 coroană.

1036 8—25

Comandele s'a se adreseze la

RUDOLF JAHNER, apotecariu.

Temesvár-Fabric strada principală Nr. 70.